

Examenul de bacalaureat național 2018

Proba E. c)

Istorie

Varianta 2

Filiera teoretică, profil umanist, toate specializările; Filiera vocațională - profil artistic, toate specializările; - profil sportiv, toate specializările; - profil pedagogic, specializările: bibliotecar-documentarist, instructor-animato, instructor pentru activități extrașcolare, pedagog școlar; - profil teologic, toate specializările.

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de 3 ore.

СУБЈЕКАТ I

(30 бодова)

Прочитајте, пажљиво,ниженаведене изворе:

А. „Када избија револуција у Паризу, у фебруару 1848., поједини млади револуционари, као што су браћа Братијану (Brătianu), налазише се у Паризу. Враћају се [...] у земљу, где владају, у Букурешту (București), Георге Бибеску (Gheorghe Bibescu), а, у Јашу (Iași), Михај Стурза (Mihai Sturdza), отпочињу заверу да би срушили ове владе или да би наметнули демократске реформе владару. У марту 1848., припрема се завера у Молдавији (Moldova), али је откривена и одмах угушена од стране Михаја Стурзе. Неки су притворени, други су успели да побегну у иностранство, тако да револуција у Молдавији је неуспешна од почетка. За разлику, у Влашкој (Țara Românească), где је постојала развијенија буржоазија од оне из Молдавије, револуционарна омладина успева да мобилише народ, чак и са села [...]. Почиње права револуција, са *Прокламацијом из Излаза (Proclamația de la Islaz)* (9 јуна 1848.); проширује се у Букурешту, где је наметнуто владару Бибескуу прокламација о увођењу промена [...]. Владар Бибеску, приметивши да постоји опасност стране интервенције у гушењу овог покрета, након два дана, одрекао се престола и одлази у иностранство. Три месеца ће издржати влада коју предводе ови млади револуционари [...].”
(N. Djuvara, *O scurtă istorie ilustrată a românilor*)

Б. „Неуспех револуције [из 1848.] оставила је нерешена два основна проблема стварања румунске нације – Уједињење Принципата (Principatelor) и Независност. Ипак, [...] револуционари оствариће признавање *de facto* како једног тако и другог проблема од стране Великих Сила. Румунски ујединитељи, како су назване присталице самосталности нације, подржавали су без престанка свој циљ, али смирени искуством револуције, употребили су тактичност у преговорима са Великим Силама.

Криза међународних односа, која је проузроковала Кримски Рат, пружила је ујединитељима тражени излаз. [...]. Споразумом из Париза из 1856., који је окончао Кримски Рат, силе су биле сагласне са два захтева које су, од раније, изражавали румунски интелектуалци и политичари. У првом реду, поставиле су Молдавију и Влашку под својом заједничком заштитом, обесхрабрујући било који будући руски или османлијски напад и тражиле су од Аустрије да повуче своју окупациону војску, која се тамо налазила од 1854. и, у другом реду, признале су право Румуна да се изјасне о одређивању државног уређења. Пружајући им се оваква прилика, већина Румуна није више скривала жељу о уједињењу и независности [...].”
(K. Hitchins, *România 1866-1947*)

Полазећи од ових извора, одговорите на следеће захтеве:

1. Напомените политичког вођу са румунског простора наведеног у извору **А**. **2 бода**
2. Одредите, из извора **Б**, информацију која се односи на Споразум из Париза. **2 бода**
3. Наведите две румунске државе из извора **А**, односно из извора **Б**. **6 бодова**
4. Напишите, на испитни папир, слово које одговара извору који тврди да Румуни су укључени у преговорима са Великим Силама **3 бода**
5. Напишите једну везу узрок-последица између две информације из извора **А**, назначивши улогу сваке понаособ (*узрок*, односно *последица*). **7 бодова**
6. Представите друге две историјске чињенице које се односе на консолидовање модерне румунске државе, у XIX веку, осим оних наведених у извору **Б**. **6 бодова**
7. Напомените један константан правац у одвијању акција у којима учествују Румуни почетком XX у стварању Велике Румуније (România Mare). **4 бода**

СУБЈЕКАТ II

(30 бодова)

Прочитајте, пажљиво, ниженаведени извор:

„Доживљени неуспех у јуну 1462. није навео Стефана Великог (Ștefan cel Mare) да одустане од плана прикључења тврђаве Килије (Chilia) Молдавији (Moldova), као у доба владавине Александра Доброг (Alexandru cel Bun) све до 1448 године, пошто ако не би припадала Молдавији било када би могла бити нападнута од стране Турака. [...] Незадовољство краља Угарске [Матеја Корвин] порасло је и због упада које је организовао и предводио Стефан у Трансилванији (Transilvania), да би заробио Петра Арона (Petru Aron). [...] Освајање Килије од стране владара Молдавије краљ Матеја је сматрао као [...] акт агресије против своје краљевине и као снажан ударац трговини у источним деловима Угарске. [...]

Паљљив на потезе османских војних снага, Стефан Велики [...] одржавао је [...] блиске односе са Трансилванијом, нарочито са значајним градовима, као Брашов (Brașovul) и Бистрица (Bistrița), одакле би могао да се снабде са оружјем, нарочито ватреним оружјем.

Пољаци су му обећали војну помоћ против било ког непријатеља, али само након полагања личног омажа. Владар Стефан Велики је пристао на полагање овог омажа [...] веома значајан за пољске званичнике на челу са краљем, пошто по феудалним нормама и прописима, без «личног поклоњења» ниједна од страна не сматра се обавезном да поштује услове закључених споразума. [...] Краљ [Пољске] Казимир IV се обавезао да га подржи, свим својим снагама, против било којег непријатеља и нарочито против Турака и Татара. Обећана пољска помоћ против непријатеља Молдавије била је невидљива, пошто се Пољска налазила у сукобу са Угарском, због Бохемије.”

(N. Grigoraș, *Moldova lui Ștefan cel Mare*)

Полазећи од овог извора, одговорите на следеће захтеве:

1. Напомените једног од владара Молдавије наведеног у датом извору. **2 бода**
2. Утврдите век на који се односи дати извор. **2 бода**
3. Наведите тврђаву коју је освојио владар Молдавије и један од разлога ове акције, на коју се односи дати извор. **6 бодова**
4. Наведите, из датог извора, две информације о Трансилванији. **6 бодова**
5. Формулишите, на основу датог извора, једно мишљење о политичким односима Молдавије са Пољском, подржавајући га са две информације из извора. **10 бодова**
6. Аргументујте, путем историјског догађаја, тврдњу да представник једне централне институције са румунског простора се уплиће у међународним односима у XVII – XVIII веку, путем војних или дипломатских акција. (Бодује се представљање историјског догађаја и употреба појмова који изражавају узрочност и закључак). **4 бода**

СУБЈЕКАТ III

(30 бодова)

Израдите, на приближно две странице, есеј о тоталитаризму у Европи и Румунији (România), у послератном периоду, имајући у виду:

- прецизирање једне тоталитарне идеологије која постоји у Европи и Румунији у послератном периоду;
- напомену двеју тоталитарних политичких пракси у послератној Румунији и по једну карактеристику о свакој пракси;
- представљање једне историјске чињенице о учешћу Румуније у *Хладном рату*, у периоду стаљинизма;
- формулисање мишљења о ставу Румуније у међународним односима у периоду национал-комунизма и подржати га једном историјском чињеницом

Напомена! Бодује се употреба **адекватног историјског речника**, **структура** есеја, представљање **везе узрок-последича**, сачињавање **историјског аргумента** (представљање релевантне историјске чињенице и употреба појмова који представљају узрочност и закључак), поштовање **хронолошког/логичног редоследа** историјских чињеница и **уклапање** есеја у оквиру захтеваног простора.